

Wstęp

Od 1 stycznia 2020 r. wszyscy podatnicy muszą stosować nowe rozporządzenie Ministra Finansów z 23 grudnia 2019 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. z 2019 r. poz. 2544). Dotychczas stosowane rozporządzenie Ministra Finansów z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 728 ze zm.) przestało bowiem obowiązywać z końcem 2019 r.

W nowym rozporządzeniu w sprawie prowadzenia pkpir uwzględniono regulacje dotyczące przedsiębiorstwa w spadku oraz spółki cywilnej osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, które to podmioty także są obowiązane prowadzić podatkową księgę przychodów i rozchodów. Zniesiono również obowiązek prowadzenia ewidencji wyposażenia oraz kart przychodów pracowników.

Oprócz wyżej wymienionych zagadnień w publikacji omówiono także obowiązujące od 1 stycznia 2020 r. zmiany w zakresie transakcji powyżej 15 000 zł oraz wprowadzoną z tym dniem ulgę na złe długi. Od 1 stycznia 2020 r. przepis art. 22p ustawy o PIT dotyczący wyłączenia z kosztów transakcji gotówkowych uległ bowiem rewolucyjnej zmianie. Obecnie wynika z niego, że podatnik nie może zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów zawartej z innym przedsiębiorcą transakcji o wartości przekraczającej 15 000 zł (brutto), jeżeli zapłata za tę transakcję została dokonana:

- bez pośrednictwa rachunku płatniczego, lub
- przelewem na rachunek inny niż zawarty na dzień zlecenia przelewu na tzw. białej liście podatników VAT – w przypadku dostawy towarów lub świadczenia usług, potwierdzonych fakturą, dokonanych przez dostawcę towarów lub usługodawcę zarejestrowanego na potrzeby VAT jako podatnik VAT czynny, lub
- z pominięciem mechanizmu podzielonej płatności, pomimo zawarcia na fakturze wyrazów „mechanizm podzielonej płatności” zgodnie z art. 106e ust. 1 pkt 18a ustawy o VAT.

Równie rewolucyjnym rozwiązaniem jest wprowadzona od 1 stycznia 2020 r. w zakresie PIT ulga na złe długi. Polega ona na możliwości zmniejszenia przez wierzyciela lub konieczności zwiększenia przez dłużnika podstawy opodatkowania o kwotę należności, która nie została uregulowana w terminie 90 dni, licząc od kolejnego dnia następującego po terminie płatności wskazanym na fakturze (rachunku) lub umowie. Ulga nie wpływa bezpośrednio na zapisy w pkpir. Dotyczy jednak przychodów wierzyciela lub też kosztów dłużnika, które wcześniej zostały ujęte w pkpir.

Każdą z tych nowych regulacji szczegółowo omawiamy, uzupełniając komentarz praktycznymi przykładami.

Niniejsza publikacja to jednak nie tylko nowości. Jest ona bowiem kompleksowym poradnikiem dotyczącym prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Znajdziemy w nim m.in. omówienie problemów dotyczących przychodów, kosztów czy spisu z natury. Towary, usługi, kary umowne, JPK, kasy fiskalne, wynagrodzenia, samochody, straty – to tylko niektóre poruszane przez nas zagadnienia. Całość materiału ujęta jest w praktycznej formule zachowującej podział na poszczególne kolumny księgi. Przedstawiane wyjaśnienia zilustrowane są praktycznymi przykładami, wzorami dokumentów oraz aktualnym orzecnictwem sądów i organów podatkowych. Ponadto każde z zagadnień jest zobrazowane przykładowym zapisem w pkpir.

1. Kto prowadzi księgę przychodów i rozchodów

Podatkową księgę przychodów i rozchodów (dalej: pkpir) zobowiązane są prowadzić osoby fizyczne prowadzące indywidualną działalność gospodarczą lub działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej osób fizycznych, spółki jawnej osób fizycznych czy spółki partnerskiej, których dochody z tej działalności są opodatkowane:

- według zasad ogólnych albo
  - podatkiem liniowym
- a osiągnięte w poprzednim roku przychody nie zobowiązują tych podmiotów do zaprowadzenia ksiąg rachunkowych.

Pkpir prowadzą również przedsiębiorstwa w spadku oraz spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku.

UWAGA!

Osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie są zobowiązane prowadzić w 2020 r. księgi rachunkowe, jeżeli ich przychody – w myśl art. 14 ustawy o PIT – za poprzedni rok obrotowy (tj. 2019 r.) wyniosły co najmniej 8 746 800 zł (równowartość 2 000 000 euro). Przeliczenia kwoty 2 000 000 euro dokonuje się po średnim kursie ogłoszonym przez NBP na pierwszy dzień roboczy października roku poprzedzającego rok obrotowy. Średni kurs euro na 1 października 2019 r. wynosił 4,3734 zł (tabela 190/A/NBP/2019).

Zasady ogólne polegają na opodatkowaniu dochodów z działalności gospodarczej według skali podatkowej. Zaletą opodatkowania dochodów według skali podatkowej jest możliwość:

- potrącania kosztów uzyskania przychodów,
- skorzystania z pełnego katalogu ulg podatkowych, m.in. z odliczenia od dochodu darowizn czy odliczenia od podatku ulgi rodzinnej,
- rozliczenia podatku wspólnie z małżonkiem lub jako osoba samotnie wychowująca dziecko.

Minusem opodatkowania dochodów według skali podatkowej jest opodatkowanie dochodów powyżej kwoty 85 528 zł wysoką stawką podatkową, tj. 32%.

Istotą podatku liniowego jest, iż bez względu na wysokość dochodu osiąganego z działalności gospodarczej podatnik opłaca podatek dochodowy według jednej stałej stawki, tj. 19% (art. 30c ust. 1 ustawy o PIT). Ta forma opodatkowania jest więc korzystna dla podatnika o wysokich dochodach z działalności gospodarczej, który przy opodatkowaniu dochodów według skali podatkowej wchodziłby w drugi próg podatkowy. Wadą podatku liniowego jest brak możliwości skorzystania z preferencyjnych rozliczeń wspólnie z małżonkiem albo jako osoba samotnie wychowująca dziecko. Również katalog odliczeń jest węższy niż przy opodatkowaniu według skali podatkowej.

PRZYKŁAD 1

Osoba fizyczna prowadzi działalność gospodarczą w formie spółki jawnej, której współnikami są ta osoba fizyczna oraz spółka z o.o. Dochód z działalności gospodarczej tej osoby (podatnikami podatku dochodowego są współnicy spółki jawnej) jest opodatkowany według skali podatkowej. Taka spółka jawna nie może prowadzić pkpir, ponieważ jej współnikami nie są wyłącznie osoby fizyczne. Musi więc prowadzić księgi rachunkowe.

W 2020 r. podatnicy mogą wybrać opodatkowanie w formie podatku liniowego poprzez złożenie właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego pisemnego oświadczenia o wyborze tego sposobu opodatkowania do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym został osiągnięty pierwszy przychód z tego tytułu w roku podatkowym, albo do końca roku podatkowego, jeżeli pierwszy

taki przychód został osiągnięty w grudniu tego roku podatkowego. O rezygnacji z opodatkowania dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej podatnikiem liniowym podatnik może zawiadomić w formie pisemnej właściwego naczelnika urzędu skarbowego przed upływem terminu, o którym mowa wcześniej. Przejdzie wtedy na skalę podatkową, jeżeli nie wybierze innej formy opodatkowania działalności gospodarczej, tj. ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych albo karty podatkowej. Decyzja dotycząca sposobu opodatkowania dotyczy również lat następnych, chyba że w kolejnych latach podatnik w terminie do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym został osiągnięty pierwszy przychód z tego tytułu w roku podatkowym – albo do końca roku podatkowego, jeżeli pierwszy taki przychód został osiągnięty w grudniu tego roku podatkowego – zawiadomi w formie pisemnej właściwego naczelnika urzędu skarbowego o rezygnacji z podatku liniowego. O rezygnacji z podatku liniowego świadczy również pisemne oświadczenie o zastosowaniu form opodatkowania przewidzianych w ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym. Powyższe oświadczenie lub zawiadomienie podatnicy mogą złożyć również poprzez formularz CEIDG.

Z praktyki organów podatkowych:

- **Limit przychodów przy prowadzeniu działalności indywidualnie i w spółce osobowej:** *Skoro więc przychody, które podatnik (osoba fizyczna) uzyskuje w związku z udziałem w zysku spółki komandytowej (w takiej formie działa Spółka), nie są przychodami z działalności gospodarczej wykonywanej we własnym imieniu (działalność tę prowadzi we własnym imieniu spółka komandytowa), to przychodów tych nie należy uwzględniać przy obliczaniu limitu, o którym mowa w art. 24a ust. 4 ustawy o PIT. Powyższe znajduje potwierdzenie w brzmieniu art. 5b ust. 2 ustawy o PIT. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli pozarolniczą działalność gospodarczą prowadzi spółka niemająca osobowości prawnej, przychody wspólnika z udziału w takiej spółce, określone na podstawie art. 8 ust. 1, uznaje się za przychody ze źródła, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3 (tj. z działalności gospodarczej). Z przepisu tego bezsprzecznie wynika zatem, że to Spółka (a nie Wnioskodawca) jest podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą. W związku z powyższym, Wnioskodawca uważa, iż w przypadku gdy przychody osiągane przez niego z Działalności Indywidualnej (bez uwzględnienia przychodów z udziału w zysku Spółki) nie osiągną wartości określonej w art. 24a ust. 4 ustawy o PIT, Wnioskodawca nie ma obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych. (...) W świetle obowiązującego stanu prawnego stanowisko Wnioskodawcy w sprawie oceny prawnej przedstawionego zdarzenia przyszłego jest prawidłowe (interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 9 marca 2016 r., nr IPPB1/4511-71/16-3/ES).*

PRZYKŁAD 2

Osoba fizyczna prowadzi indywidualną działalność gospodarczą oraz działalność w formie spółki jawnej osób fizycznych. W obu przypadkach dochody tej osoby z działalności gospodarczej są opodatkowane podatkiem liniowym. Przychody z indywidualnej działalności gospodarczej wyniosły w 2019 r. 120 000 zł. Przychody spółki wyniosły w 2019 r. 10 500 000 zł. W takim przypadku spółka jawna jest zobowiązana prowadzić w 2020 r. księgi rachunkowe. Dla indywidualnej działalności gospodarczej osoba fizyczna może w 2020 r. prowadzić pkpir.

Z praktyki organów podatkowych:

- **Wspólne przedsięwzięcie w ramach spółki cywilnej:** *Wnioskodawczyni wraz ze współniczką (osobą fizyczną) prowadzi szkołę, określoną jako „Wspólne Przedsięwzięcie”. Szkoła została w sierpniu 2016 r. zarejestrowana w ewidencji niepublicznych szkół i placówek oświatowych jako placówka oświatowo-wychowawcza. Szkoła, jako placówka oświatowo-wychowawcza rozpocznie działalność 1 września 2016 r. Przed zarejestrowaniem placówki oświatowo-wychowawczej współniczki prowadziły szkołę w ramach działalności gospodarczej, na podstawie umowy spółki cywilnej. Wspólniczki uznały, że skoro mają wspólnie prowadzić placówkę, to ich sposób współdziałania powinien być oparty na umowie i jako organ prowadzący placówkę oświatowo-wycho-*

wawczą, w ramach swobody zawierania umów, mogą nadal być współniczkami spółki cywilnej, zgodnie z którą mają równy, 50% udział we „Wspólnym Przedsięwzięciu”. Umowa spółki nie będzie miała skutków zewnętrznych dla kontrahentów (tzn. umowy będą zawierane przez obie Pańskie łącznie a nie przez spółkę), ale będzie regulowała wzajemne relacje i rozliczenia. Zgodnie z zapisami art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, organem prowadzącym szkołę lub placówkę niepubliczną może być tylko osoba fizyczna lub prawna. Wspólniczki uważają, że prowadzenie placówki powierzone jest nie spółce cywilnej, ale poszczególnym wspólnikom, a spółka cywilna reguluje wzajemne relacje pomiędzy wspólnikami, więc forma umowy między osobami fizycznymi nie narusza przytoczonego zapisu ustawy. Zgodnie z zapisami art. 83a ust. 1 ww. ustawy, prowadzenie placówki nie jest działalnością gospodarczą, ale wspólniczki w ramach spółki cywilnej będą również prowadzić działalność gospodarczą, polegającą na wystawianiu przedstawień musicalowych, dlatego też wspólniczki nadal będą figurować w Centralnej Ewidencji i Informacji Działalności Gospodarczej, jako wspólnik Spółki cywilnej. Wnioskodawczynie wraz ze współniczką będą ewidencjonować zdarzenia gospodarcze związane z realizacją przez osoby fizyczne wspólnego przedsięwzięcia, polegającego zarówno na prowadzeniu szkoły, jak i na wystawianiu przedstawień musicalowych, opartego na umowie spółki cywilnej, w prowadzonej wspólnie przez te osoby podatkowej księdze przychodów i rozchodów. (...) Zdaniem Wnioskodawczynie, osoby prowadzące niepubliczną placówkę oświatowo-wychowawczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, mogą ewidencjonować zdarzenia gospodarcze związane z realizacją przez osoby fizyczne wspólnego przedsięwzięcia, polegającego zarówno na prowadzeniu szkoły, jak i na wystawianiu przedstawień musicalowych, opartego na umowie spółki cywilnej, w prowadzonej wspólnie przez te osoby podatkowej księdze przychodów i rozchodów. (...) W świetle obowiązującego stanu prawnego stanowisko Wnioskodawczynie w sprawie oceny prawnej przedstawionego zdarzenia przyszłego jest prawidłowe (interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 16 listopada 2016 r., nr 1462-IPPB1.4511.963.2016.1.ES).

Należy zastrzec, że jeżeli szkoła będzie realizować zadania zlecone i otrzyma na ten cel dotacje lub subwencje z budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego lub funduszy celowych, powinna prowadzić księgi rachunkowe od początku roku obrotowego, w którym dotacje lub subwencje zostały jej przyznane. Jeśli dotacja lub subwencja nie jest powiązana z zadaniem zleconym, to prowadzenie pkpir jest wystarczające.

Z praktyki organów podatkowych:

- **Przedszkole może prowadzić pkpir:** Z przedstawionego we wniosku opisu zdarzenia przyszłego wynika, że od września 2014 r. Wnioskodawczynie, jako osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej, na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej oraz wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzi niepubliczne przedszkole oraz niepubliczną szkołę podstawową o uprawnieniach szkoły publicznej. We wrześniu 2014 r. Wnioskodawczynie wystąpiła z wnioskiem do Urzędu Miasta o udzielenie dotacji z budżetu miasta na rzecz niepublicznych oraz publicznych szkół i innych placówek oświatowych prowadzonych przez osoby fizyczne i prawne, zgodnie z art. 90 ustawy o systemie oświaty. Zdarzenia gospodarcze związane z prowadzoną przez Wnioskodawczynie działalnością gospodarczą ewidencjonowane są w podatkowej księdze przychodów i rozchodów. Ponadto z wniosku wynika, że nie przekroczyła progu przychodów, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o rachunkowości. Nie dotyczy jej również art. 2 ust. 1 pkt 7 tej ustawy, bowiem nie ma ani nie będzie miała podpisanej umowy z Urzędem Miasta, w której Urząd zlecałby Wnioskodawczynie wykonanie określonych czynności, uzależniających przyznanie przedmiotowej dotacji od ich wykonania. Z powyższego wynika, że Wnioskodawczynie nie wypełni hipotezy cyt. art. 2 ust. 1 pkt 2 i pkt 7 ustawy o rachunkowości. W konsekwencji, w świetle tak opisanego zdarzenia przyszłego, stwierdzić należy, że Wnioskodawczynie nie jest zobowiązana do prowadzenia ewidencji księgowej w postaci ksiąg rachunkowych. Tym samym zdarzenia